

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Marie Turkové a soudců JUDr. Dagmar Nygrínové a JUDr. Petra Průchy v právní věci žalobce: **A. A., PaedDr.**, zast. Mgr. Janem Lipavským, advokátem, se sídlem Velké náměstí 135/19, Hradec Králové, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 25, Praha 5, o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 12. 12. 2007, č. j. 28 Cad 86/2003 – 52,

t a k t o :

- I.** Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II.** Žádný z účastníků **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

Rozhodnutím ze dne 14. 11. 2003, č. X zamítla Česká správa sociálního zabezpečení žádost o starobní důchod podanou žalobcem s odůvodněním, že žalobce nesplnil podmínky § 29 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, v tehdy platném znění, neboť nedosahoval požadovaného důchodového věku, který v jeho případě činil 61 let a 10 měsíců.

V žalobě podané u Krajského soudu v Hradci Králové žalobce uvedl, že nesouhlasí se zamítnutím své žádosti, neboť splňuje všechny podmínky pro přiznání starobního důchodu s výjimkou podmínky dosažení důchodového věku. Tato poslední podmínka je upravena v § 32 zákona o důchodovém pojištění, přičemž zákon stanoví rozdílný důchodový věk pro muže a ženy, které vychovaly děti. Žalobce poukázal na rozhodnutí Okresního soudu v Ústí nad Orlicí ze dne 16. 7. 1998, sp. zn. Nc 114/98, kterým mu byly svěřeny do výchovy dvě nezletilé děti, které sám vychoval, a má proto nárok na obdobné

snížení věku pro odchod do důchodu, jako je tomu v případě žen. Žalobce spatřoval v rozdílnosti podmínek pro odchod do starobního důchodu rozpor s článkem 30 odst. 3 a článkem 3 Listiny základních práv a svobod, vyhlášené usnesením Předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., za součást ústavního pořádku České republiky, a stejně tak rozpor s dalšími mezinárodněprávními dokumenty, kterými je Česká republika vázána a které mají přednost před zákonem. Navrhl proto soudu, aby podle článku 95 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, předložil Ústavnímu soudu ČR návrh na přezkoumání ústavnosti § 32 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, a do doby rozhodnutí Ústavního soudu řízení přerušil podle § 48 odst. 1 písm. a) s. ř. s.

Krajský soud v Hradci Králové se ztotožnil s názorem žalobce a navrhl Ústavnímu soudu zrušení § 32 zákona o důchodovém pojištění. Návrh Krajského soudu v Hradci Králové však byl Ústavním soudem odmítnut jako nepřijatelný z důvodu již dříve zahájeného řízení o téže věci, vedeného pod sp. zn. Pl. ÚS 53/04, na návrh Nejvyššího správního soudu; krajský soud proto ve věci vystupoval jako vedlejší účastník podle § 35 odst. 2 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu. Nálezem sp. zn. Pl. ÚS 53/04 ze dne 16. 10. 2007 byl návrh na zrušení § 32 zákona o důchodovém pojištění plénem ústavního soudu zamítnut a krajský soud pokračoval v původním řízení.

Krajský soud v Hradci Králové rozsudkem ze dne 12. 12. 2007, č. j. 28 Cad 86/2003 – 52, zamítl žalobu žalobce a současně rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. V odůvodnění uvedl, že po nálezem pléna Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 53/04 je tímto nálezem podle článku 89 odst. 2 Ústavy České republiky vázán a při vědomí obsahu tohoto nálezem po přezkoumání rozhodnutí žalované nenalezl v žalobou napadeném rozhodnutí pochybení, neboť mezi stranami nebyl sporný skutkový stav a žaloba byla podána výhradně co do ústavnosti použité právní úpravy, o které autoritativně rozhodl Ústavní soud ČR. Uzavřel, že žalovaná při rozhodování vycházela z platné právní úpravy, a proto žalobu žalobce zamítl.

Proti tomuto rozsudku podal žalobce (dále jen „stěžovatel“) kasační stížnost, ve které uvedl, že ke dni podání žádosti o starobní důchod splnil potřebné podmínky podle § 28 zákona o důchodovém pojištění, zejména potřebnou dobu pojištění. Jeho žádost však byla zamítnuta z důvodu nedosažení potřebného důchodového věku upraveného v § 32 tohoto zákona rozdílně pro muže a rozdílně pro ženy, které vychovaly děti. Vzhledem k tomu, že stěžovatel sám vychoval dvě děti, měl by být jeho důchodový věk snížen o dva roky podobně jako by tomu bylo v případě ženy v obdobné situaci. Stěžovatel byl i přes vyjádření pléna Ústavního soudu v nálezem sp. zn. Pl. ÚS 53/04 toho názoru, že potřebného důchodového věku dosáhl, neboť § 32 je diskriminační, přičemž poukázal (podobně jako v žalobě) na část II. článek 4 Dodatkového protokolu k Evropské sociální chartě, článek 14 Evropské úmluvy o lidských právech a základních svobodách a rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve věcech Van Raalte v. Nizozemí, Petrovic v. Rakousko a Wessels-Bergervoet v. Nizozemí. Stěžovatel uplatnil kasační důvod podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s., tj. nezákonnost předchozího rozhodnutí a navrhl, aby Nejvyšší správní soud napadený rozsudek zrušil, neboť krajský soud opřel své rozhodnutí o závěry pléna Ústavního soudu, které jsou sice v souladu se zákonem, ale v rozporu s mezinárodními smlouvami o lidských právech a svobodách, jimiž je Česká republika vázána podle článku 10 Ústavy.

Žalovaná se ke kasační stížnosti žalobce nevyjádřila.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek v souladu s § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s. vázán rozsahem a důvody, které stěžovatel ve své kasační stížnosti uplatnil.

Stěžovatel uplatňoval v kasační stížnosti námitku nezákonnosti spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s.

Podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. lze kasační stížnost podat z důvodu tvrzené nezákonnosti spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení. Nesprávné právní posouzení spočívá buď v tom, že na správně zjištěný skutkový stav je aplikován nesprávný právní názor, popř. je sice aplikován správný právní názor, ale tento je nesprávně vyložen.

Ze správního spisu bylo zjištěno, že žadateli o starobní důchod, narozenému dne 25. 10. 1946, byly rozhodnutím Okresního soudu v Ústí nad Orlicí ze dne 16. 7. 1998, sp. zn. Nc 114/98, svěřeny do výchovy dvě nezletilé děti, které sám vychoval. Dne 14. 10. 2003 požádal o starobní důchod a jeho žádost byla zamítnuta s tím, že nedosáhl důchodového věku, který v jeho případě činí 61 let a 10 měsíců. Stěžovatel ke dni podání žádosti dovršil 57 let.

Kasační stížnost není důvodná.

Z rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové je patrné, že při posuzování případu stěžovatele striktně vycházel z plenárního nálezu Ústavního soudu Pl. ÚS 53/04, když v řízení u Ústavního soudu, které vydání tohoto nálezu předcházelo, měl tento soud postavení vedlejšího účastníka řízení. Podle čl. 95 Ústavy ČR je soudce při rozhodování vázán zákonem a mezinárodní smlouvou, která je součástí právního řádu; je oprávněn posoudit soulad jiného právního předpisu se zákonem nebo s takovou mezinárodní smlouvou. Dojde-li soud k závěru, že zákon, jehož má být při řešení věci použito, je v rozporu s ústavním pořádkem, předloží věc Ústavnímu soudu. Ústava nezmocňuje obecné soudy k tomu, aby si samy v konkrétních věcech učinily úsudek o tom, zda je nebo není zákon, který mají použít, v souladu s ústavním pořádkem České republiky; toto oprávnění ústava soudům svěřuje pouze ve vztahu k jiným právním předpisům. Naopak, v případě zákona stanoví pravidlo uvedené v čl. 95 odst. 2. Takto Krajský soud v Hradci Králové, a v jiné, ale skutkově obdobné věci, i Nejvyšší správní soud v tomtéž řízení před Ústavním soudem postupovaly, jejich návrhu, shodnému se současným požadavkem stěžovatele, však nebylo vyhověno. Ústava České republiky v čl. 83 stanoví, že soudním orgánem ochrany ústavnosti je Ústavní soud, kterému přísluší řešit rozpory zákona s ústavním pořádkem a vykonatelná rozhodnutí Ústavního soudu jsou podle čl. 89 odst. 2 Ústavy závazná pro všechny orgány i osoby, tj. i pro soudy. K případnému nerespektování právního názoru Ústavního soudu odkazuje zdejší soud na nález Ústavního soudu ze dne 21. 11. 2007, sp. zn. IV. ÚS 301/05, zvláště na body 70 – 72 a 80, ve kterých Ústavní soud shrnul, za jakých podmínek je možno se odchýlit od jeho zřetelného názoru; mezi tyto podmínky patří naprostá výjimečnost odůvodňující takový postup založená „na následném shledání dostatečných relevantních důvodů podložených racionálními a přesvědčivými argumenty,

ve svém souhrnu více konformnějšími s právním řádem jako významovým celkem a svědčícími tak pro změnu judikatury“ s tím, že předložená ústavně právní argumentace obecného soudu bude „přesvědčivostí přinejmenším konkurující obecně platným tezím vyloženým v nálezu“. Nejvyšší správní soud pak dodává, že pro něj další limitující podmínkou je, že konkrétní „konkurující úvahy mohou být takto nabízeny jenom jednou“ (bod 72 posledně uvedeného nálezu). Vyznění nálezu pléna Ústavního soudu Pl. ÚS 53/04 je v tomto případě jasné a zřetelné; důvody svého rozhodnutí Ústavní soud objasnil.

Mezi účastníky nebyl sporný skutkový stav a jedinou námitkou uplatněnou stěžovatelem proti napadenému rozhodnutí správního orgánu byl diskriminační charakter ustanovení § 32 zákona č. 155/1995 Sb., které dopadalo na posouzení důchodového věku stěžovatele pro vznik nároku na starobní důchod podle § 29 tohoto zákona. O této otázce svým nálezem autoritativně rozhodl Ústavní soud, který se s názorem stěžovatele neztotožnil a návrh na zrušení tohoto ustanovení podaný stěžovatelem i Nejvyšším správním soudem zamítl, neboť nesdílí názor, že napadené ustanovení je v rozporu s čl. 1 a čl. 3 odst. 1 Listiny ve vztahu k navrhovatelem uváděnému čl. 30 odst. 1 Listiny a že zrušením § 32 zákona o důchodovém pojištění by byla nastolena rovnost obou pohlaví ve vztahu k právu na přiměřené hmotné zabezpečení ve stáří. Došlo-li by ke zrušení napadeného ustanovení, bylo by, podle Ústavního soudu, odebráno jisté zvýhodnění ženám - matkám, aniž by v rámci „zrovnoprávnění“ nabyli muži - otcové stejné výhody, jakou mají ženy - matky. Ústavní soud je toliko negativním zákonodárcem a jeho zásah vůči napadenému ustanovení by tak pouze porušil princip ochrany důvěry občanů v právo, příp. zásah do právní jistoty, resp. legitimního očekávání (bod 33 nálezu Pl. ÚS 53/04). Ústavní soud dále uvedl, že posuzovaný zvýhodňující přístup byl založen na objektivních a rozumných důvodech. Přihlédl k důvodům historickým a sociologickým i ke komparatistice. Odkázal přitom na bohatou argumentaci, plynoucí z vyjádření účastníků i vyžádaných stanovisek a shledal, že napadené ustanovení vychází z existence legitimního cíle, a přihlédl k tomu, že ustanovení § 32 zákona o důchodovém pojištění není, jak bylo řečeno výše, z hlediska komparatistického v zemích Evropské unie výjimkou, byť i obecný trend směřuje k perspektivnímu odstranění rozdílného důchodového věku mužů a žen, o němž se diskutuje i v České republice (body 34 a 35 nálezu Pl. ÚS 53/04). Ústavní soud neshledal ani projev libovůle zákonodárce při přijetí platného znění ustanovení § 32 zákona o důchodovém pojištění. Dospěl k závěru, že by zrušením napadeného ustanovení vybočil z principu minimalizace zásahu, neboť řešení nerovného postavení mužů a žen v rámci důchodového pojištění nelze nalézt bez komplexní a moudře načasované úpravy systému celého důchodového pojištění, při nalezení sociálně únosných a ekonomicky přijatelných hledisek, která je třeba stanovit spíše v rámci celkové reformy důchodového systému. Jako obiter dictum Ústavní soud dodal, že případné odstraňování nerovností mužů a žen v oblasti důchodového pojištění by mělo plně odrážet vývoj sociálních poměrů ve společnosti. S ohledem na skutečnost, že Ústavní soud přisvědčil argumentaci svědčící pro závěr, že existovaly objektivní a rozumné důvody pro uplatněný rozdílný přístup, dospěl proto k závěru, že ustanovení § 32 zákona o důchodovém pojištění není v rozporu s čl. 1, čl. 3 odst. 1 a čl. 30 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, pročež návrh na jeho zrušení zamítl (§ 70 odst. 2 zákona č. 182/1993 Sb.).

Za této situace Nejvyšší správní soud uzavírá, že napadený rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové netrpí vadou nesprávného posouzení právní otázky ve smyslu ust. § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. Kasační stížnost podanou stěžovatelem proto podle § 110 odst. 1 s. ř. s. Nejvyšší správní soud zamítl, podobně jako v obdobné věci u rozsudku ze dne 14. 11. 2007, č. j. 3 Ads 17/2004 – 40, v níž se Nejvyšší správní soud rovněž řídil právním názorem vysloveným v nálezu Pl. ÚS 53/04.

Stěžovatel neměl ve věci úspěch, správní orgán ze zákona nemá právo na náhradu nákladů řízení, Nejvyšší správní soud proto rozhodl tak, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti (§ 60 odst. 1 a 2 s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s.).

Poučení: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 13. června 2008

JUDr. Marie Turková
předsedkyně senátu